

45/94

Kontrolní závěr z kontroly hospodaření s prostředky státního rozpočtu kapitoly 322 - Ministerstvo průmyslu a obchodu

Kontrola byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu pod č. 45/94.

Kontrolu provedla skupina kontrolujících Odboru průmyslu, dopravy a energetiky NKÚ v době od prosince 1994 do března 1995.

Kontrolovanou osobou bylo Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen "MPO") a kontrolovaným obdobím byl rok 1994.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření a vynakládání finančních prostředků kapitoly státního rozpočtu. Zákonem č. 331/1993 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1994 a o změně a doplnění některých zákonů, byly MPO schváleny celkové příjmy ve výši 33 276 tis. Kč a celkové výdaje v objemu 6 944 894 tis. Kč. V průběhu roku 1994 byl schválený rozpočet MPO upravován 15 rozpočtovými opatřeními Ministerstva financí (dále jen "MF") ve smyslu § 13 odst. 1 až 4 zákona ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů, a 92 vnitřními rozpočtovými přesuny ve smyslu § 37 odst. 1 až 4 vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací.

Dle státního závěrečného účtu České republiky za rok 1994 byly rozpočtem po zahrnutí všech změn u kapitoly "Ministerstvo průmyslu a obchodu" předpokládány celkové příjmy ve výši 55 057 tis. Kč a celkové výdaje ve výši 6 959 505 tis. Kč; ve skutečnosti dosáhly v roce 1994 celkové příjmy 61 153 tis. Kč (111,0 % rozpočtu po změnách) a celkové výdaje 6 785 473 tis. Kč (97,6 %).

Kontrola se zaměřila na vybrané okruhy rozpočtu kapitoly "Ministerstvo průmyslu a obchodu", zejména na neinvestiční výdaje na služby a práce nevýrobní povahy, údržbu a opravy, cestovné a příspěvky poskytované občanským sdružením. V oblasti příjmů byly prověřovány zejména doplňkové, nahodilé a ostatní příjmy. Námitky proti kontrolnímu protokolu, které kontrolovaná osoba podala, byly vypořádány vedoucím skupiny kontrolujících rozhodnutím o námitkách. Odvolání proti rozhodnutí o námitkách bylo vypořádáno usnesením Kolegia NKÚ.

K o l e g i u m N K Ú na svém XIX. zasedání dne 25. 9. 1995

s c h v á l i l o usnesením č. 6/XIX/95
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

Ministerstvo průmyslu a obchodu

1. tím, že uzavřelo smlouvy o provádění kontrolní činnosti s nepříslušnou organizací,

a) porušilo ustanovení § 8 odst. 2 a § 9 zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, která stanoví:

"Podle tohoto kontrolního řádu postupuje ministerstvo; ostatní kontrolní orgány uvedené v § 2 tohoto zákona jen v těch případech, kdy zvláštní zákon nestanoví jiný postup."

"Kontrolní činnost vykonávají pracovníci kontrolních orgánů ... na základě písemného pověření těchto orgánů.";

b) porušilo ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., kde je uvedeno:

"Rozpočtové prostředky mohou být použity pouze v příslušném rozpočtovém roce, a to k účelům, na které byly státním rozpočtem určeny.";

c) porušilo ustanovení § 30 odst. 2 vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., kde je uvedeno:

"Organizace hospodařící s rozpočtovými prostředky je povinna při plnění rozpočtu dbát, aby dosahovala maximálních příjmů a plnila úkoly hrazené ze státního rozpočtu republiky nejehospodárnějším způsobem a aby efektivně využívala rozpočtových prostředků. Rozpočtové prostředky může používat jen k účelům, pro které byly určeny, a to na krytí nezbytných potřeb, na opatření zakládající se na právních předpisech ..."

O d ů v o d n ě n í:

MPO pověřilo prostřednictvím smluv obchodní společnost Unigeo, a. s., prováděním průběžné kontrolní činnosti týkající se využití finančních prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu na realizaci útlumu hornictví. Smlouvy byly uzavřeny na kontrolní činnost, která dle § 3 odst. 2 písm. d vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb. kompetenčně přísluší ústřednímu orgánu jako správci kapitoly státního rozpočtu. Obchodní společnost Unigeo, a. s., není ze zákona vybavena kompetencí ke kontrole užití finančních prostředků ze státního rozpočtu u příjemce dotací a v době podpisu smlouvy ze strany MPO dokonce neměla v obchodním rejstříku vedeném u Okresního soudu v Ostravě v předmětu podnikání provádění technické kontroly útlumových programů ani zapsáno. V roce 1994 byly na základě těchto smluvních vztahů neoprávněně čerpány finanční prostředky v celkové výši 7 132 490 Kč;

2. užitím finančních prostředků pro jiné subjekty, než stanovil schválený rozpočet, porušilo ustanov-

vení § 11 odst. 1 zákona ČNR č. 576/1990 Sb., kde je uvedeno:

"Rozpočtové prostředky mohou být použity pouze ... k účelům, na které byly státním rozpočtem republiky určeny."

a tím i ustanovení § 30 odst. 2 vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., kde je uvedeno:

"Organizace hospodařící s rozpočtovými prostředky ... rozpočtové prostředky může používat jen k účelům, pro které byly určeny ..."

O d ů v o d n ě n í:

MPO uhradilo na základě smluvního vztahu s obchodní společností Knižní podnikatelský klub, s. r. o., kalkulované náklady na výrobu časopisu Planeta za 2. pololetí 1994. Ze znění smlouvy uzavřené mezi MPO a touto obchodní společností včetně jejich příloh vyplývá, že se ve skutečnosti jednalo o sponzorský příspěvek. Finanční prostředky ve výši 300 000 Kč byly však rozpočtovány jako výdaj pro potřeby vlastního aparátu MPO, a proto jejich užití na jiné účely bylo neoprávněné.

MPO mimo to uzavřelo řadu smluv s jinými mimo-resortními organizacemi na zpracování vzdělávacích a rekvalifikačních programů a organizaci zahraničních stáží určených pro zaměstnance organizací resortu. Použité finanční prostředky v celkové částce 3 881 000 Kč byly rovněž rozpočtovány jako výdaj vlastního aparátu MPO a jejich užití na jiné účely bylo neoprávněné.

Z prostředků určených pro vlastní aparát ministerstva MPO poukázala s. r. o. IC - Service odštěpnému závodu IC - Service Soukromé podnikatelské škole 1 500 000 Kč na podporu integrované výuky v oboru podnikatelský management. Jednalo se opět o neoprávněný výdaj na jiné účely, než určoval schválený rozpočet;

3. neuskutečněním zadávacího řízení na podkladě vyhodnocení soutěže, na dodávky oprav a investic nerespektovalo ustanovení části II položky 11 odd. B bod 3 a 12 Výměru MF ČR č. 01/94 (zveřejněného v Cenovém věstníku Ministerstva financí České republiky, částka 33, ze dne 30 listopadu 1993), kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami, kde se mj. uvádí:

"Stavby, stavební objekty, provozní soubory, stavební a montážní práce, dodávky strojů a zařízení a projektové práce financované za účasti státního rozpočtu a ... nebo z dalších prostředků státu

Pro účely regulace cen platí:

B. ceny podle smluv uzavřených od 1. září 1991 se sjednávají na podkladě vyhodnocení soutěže podle zadávacího řádu staveb vydaného FMH, MP ČR a MVS SR ze dne 24. 7. 1991 ..., který je pro účely regulace cen podle tohoto písmene závazný (Cenový věstník částka 40 - 42/1991), a dále podle těchto ustanovení: ...

(3) V případech zadání z volné ruky podle čl. 6 odst. 2

- písm. d) se jedná o práce, které zabrání ohrožení na životech, dalším škodám a zajistí bezpečnost regionu; ...

(12) Nedodržení postupu podle této položky se považuje za neoprávněné použití rozpočtových prostředků podle § 30 zákona ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice."

O d ů v o d n ě n í:

MPO zadalo z volné ruky a posléze uhradilo z rozpočtu dodávky na rekonstrukci osvětlení firmě CA-SYS, s. r. o., v hodnotě 799 500 Kč, na rekonstrukci výtahu v budově Na Františku č. 32 v Praze firmě KONE Corporations v hodnotě 3 297 429 Kč a na rekonstrukci elektrických rozvodů v budově v ul. Politických vězňů č. 20 v Praze firmě Elprotel, s. r. o., v hodnotě 516 570 Kč, aniž by ceny těchto prací u dodávek byly sjednány na podkladě vyhodnocení soutěže, jak to pro uvedené případy vyžaduje Zadávací řád staveb.

Povinnost využívat institut výběrového řízení byla přitom zahrnuta do interních Pokynů k hospodaření s rozpočtovými prostředky MPO pro rok 1994, tvořících přílohu Opatření ministra průmyslu a obchodu č. 26/93 ze dne 23. 12. 1993. V těchto pokynech je mj. uvedeno, že neinvestiční prostředky v oblasti oprav a údržby v roce 1994 budou čerpány u jednotlivých akcí po provedeném výběrovém řízení, kde určujícím limitem pro povinné užití výběrového řízení jsou náklady na akci překračující 500 tis. Kč, že výběrovému řízení nepodléhají akce odstraňující provozní havárie i že jednotlivé investiční akce mohou být realizovány pouze po provedeném výběrovém řízení;

4. při poskytování dotací občanským sdružením

a) tím, že nerespektovalo (viz bod 4 d) usnesení vlády ČR č. 663 ze dne 27. 11. 1992 a jím schválené Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR občanským sdružením (dále jen "Zásady"), porušilo ustanovení § 21 zákona ČNR č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů (úplné znění č. 69/1993 Sb.), kde je uvedeno:

"Ministerstva se ve veškeré své činnosti řídí ústavními a ostatními zákony a usneseními vlády.";

b) porušilo ustanovení § 30 odst. 1 zákona ČNR č. 576/1990 Sb., kde je uvedeno:

"Neoprávněné použité nebo zadržené prostředky státního rozpočtu republiky ... jsou subjekty, kterým byly poskytnuty, povinny odvést ve stejné výši státnímu rozpočtu republiky ...";

c) porušilo ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., kde je mj. uvedeno:

*"Jako správce kapitoly ústřední orgán především ...
d) usměrňuje a kontroluje hospodaření s rozpočtovými prostředky v rámci kapitoly ...";*

d) nerespektovalo

- ustanovení části I. Zásad, kde je mj. uvedeno:

"Veřejně prospěšné úkoly je nutné zajišťovat především formou konkursů, které budou vyhlašovány příslušnými ústředními orgány státní správy ... Hlavním principem pro stanovení výše dotace ze státního rozpočtu republiky by se měl stát grantový způsob (tedy výběr příjemce prostředků státního rozpočtu republiky na základě soutěže ...). Dotace budou poskytovány na úhradu vlastních nákladů realizovaných projektů občanskými sdruženími ve smyslu uvedeného postupu pro jejich poskytování."

- ustanovení části II. 9 Zásad, kde je mj. uvedeno:

"Je nepřipustné hradit z prostředků dotace ze státního rozpočtu republiky náklady spojené se zahraničními cestami."

- ustanovení části II. 10 Zásad, kde je mj. uvedeno:

"Ústřední orgán uzavře s občanským sdružením dohodu o poskytnutí dotace. Dohoda musí obsahovat ... samostatné vymezení objemu prostředků dotace, které budou použity na úhradu mzdových nákladů souvisejících se zajištěním konkrétního úkolu (projektu) ..."

O d ů v o d n ě n í :

MPO, které bylo povinno plnit usnesení vlády ČR č. 663 ze dne 27. 11. 1992 a jím schválené Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR občanským sdružením, v rozporu s těmito Zásadami nevybíralo příjemce dotace na základě soutěže. Připustilo, aby prostředky určené na dotaci občanským sdružením ve výši 3 mil. Kč byly čerpány nejen na úhradu přímých nákladů spojených se zpracováním zadaných projektů, ale i na úhradu nepřímých režijních nákladů Českého ekologického manažerského centra (dále jen "ČEMC"), a v dohodě s tímto občanským sdružením nestanovilo objem prostředků dotace, které budou použity na úhradu mzdových nákladů souvisejících se zajištěním konkrétního úkolu (projektu).

MPO jako správce kapitoly státního rozpočtu v důsledku nedostatečné kontroly nezabránilo tomu, aby příjemce dotace ČEMC zadržel prostředky nevyčerpané na zadané projekty v částce 228 897 Kč, přestože správně měly být MPO vráceny zpět do státního rozpočtu. ČEMC neoprávněně čerpalo dotaci ve výši 14 261 Kč na zahraniční cestovné a v rozporu s uzavřenou dohodou použilo prostředky dotace ve výši 220 000 Kč, které měly být vynaloženy na zpracování dvou konkrétně určených projektů, na jiné projekty;

5. neoprávněným vyplacením odstupného porušilo ustanovení § 1 zákona č. 195/1991 Sb., o odstupu-

ném poskytovaném při skončení pracovního poměru, kde je mj. uvedeno:

"Tento zákon se vztahuje na pracovníky organizací, u nichž dochází při organizačních změnách nebo racionalizačních opatřeních k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou organizací z důvodů uvedených v § 46 odst. 1 písm. a) až c) zákoníku práce nebo dohodou z týchž důvodů ..."

O d ů v o d n ě n í :

V souvislosti s organizačními změnami vlastního aparátu MPO k 1. 4. 1994 bylo bezprostředně po odvolání pracovníka z funkce ředitele personálního odboru rozhodnuto o jeho nadbytečnosti pro organizaci. Pracovní poměr pracovníka byl ukončen dohodou s odstupným ve výši pětinasobku jeho průměrného měsíčního platu. Funkce ředitele personálního odboru však zůstala zachována a rovněž tak náplň pracovní činnosti jím řízeného útvaru. Odstupné v celkové výši 100 258 Kč bylo vyplaceno neoprávněně;

6. při čerpání finančních prostředků na cestovné prostřednictvím VISA karet

a) porušilo ustanovení § 4 odst. 2 vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., kde je mj. uvedeno:

"Soustřeďovat příjmy na jiných účtech a uhrazovat výdaje z jiných účtů může rozpočtová organizace jen v případech stanovených touto vyhláškou nebo se souhlasem ministerstva financí České republiky ...";

b) porušilo ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, kde je mj. uvedeno:

"Účetní jednotky jsou povinny dodržovat při vedení účetnictví a postupy účtování ...";

c) porušilo ustanovení přílohy č. 2 Opatření FMF č. j. V/20 530/1992 (ze dne 30. 7. 1992), kterými se stanoví Účtová osnova a postupy účtování pro rozpočtové a příspěvkové organizace a obce, kde se v oddíle Účtová třída 3 čl. II odst. 6 uvádí:

"316 - Ostatní pohledávky

Účtují se zde ostatní pohledávky z obchodních vztahů, např. reklamace vůči dodavatelům. Rozpočtové organizace (včetně obcí a okresních úřadů) zde účtují zálohy k vyúčtování, poskytnuté zálohovaným organizacím na provozní výdaje."

O d ů v o d n ě n í :

Výdaje na cestovné a ubytování 7 vedoucích pracovníků MPO byly hrazeny formou karet VISA. Prostřednictvím těchto karet disponovali pracovníci prostředky na běžném účtu MPO zřízeném a vedeném u Živnostenské banky, a. s., Praha. Zřízení běžného účtu u Živnostenské banky však nebylo odsouhlaseno MF.

Peněžní prostředky na uvedeném účtu byly v účetnictví MPO sledovány nesprávně v účtové třídě 3 na účtu ostatních pohledávek, namísto správného účtování v účtové třídě 2. V jednom zjištěném případě byly peněžní prostředky (893 Kč) čerpané prostřednictvím karty VISA neoprávněně použity na soukromý účel při pracovní cestě v květnu 1994 a zpět byly vráceny až v březnu 1995;

7. u příjmů z nájmu rekreačních objektů a jejich evidence porušilo

a) ustanovení § 73 odst. 1 zákona č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (viz ustanovení § 761 odst. 1 zákona č. 513/1991Sb., Obchodní zákoník), které stanoví:

"Organizace, která vykonává právo hospodaření s pohledávkou státu, je povinna pečovat o to, aby všechny povinnosti dlužníka byly včas a řádně splněny, popřípadě, aby pohledávka státu byla včas uplatněna u příslušných orgánů a aby rozhodnutí těchto orgánů byla včas vykonána."

a ustanovení § 15 odst. 2 vyhlášky č. 119/1988 Sb., o hospodaření s národním majetkem, které stanoví:

"Je-li dlužník v prodlení s placením dluhu, je organizace povinna vyúčtovat a vymáhat stanovené úroky z prodlení nebo stanovený poplatek z prodlení, pokud není stanoveno právním předpisem jinak."

b) ustanovení § 3 odst. 1, § 7 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., kde je mj. uvedeno:

"Účetní jednotky účtují o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, do období, s nímž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí ...; není-li možno tuto zásadu dodržet, mohou účtovat i v účetním období, v němž zjistily uvedené skutečnosti."

"Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem."

"Účetnictví účetní jednotky je úplné, jestliže účetní jednotka zaúčtovala všechny účetní případy týkající se účetního období."

O d ů v o d n ě n í:

Nájemce tří rekreačních objektů ve správě MPO s. r. o. Bellevue Group byl dle smluv o nájmu povinen hradit roční nájemné 140 000 Kč v případě objektu ve Špindlerově Mlýně, 90 000 Kč u objektu v Rokytnici nad Jizerou a 85 000 Kč u objektu v Harrachově (tj. celkem 315 000 Kč) vždy dopředu k 31. 1. běžného roku.

K datu kontroly, tj. do 31. 3. 1995, nebylo nájemné za rok 1994 ještě uhrazeno. Nájemce byl o úhradu nájemného za rok 1994 upomenut až na základě upozornění kontroly NKÚ. Přitom dlužné částky nebyly zahrnuty do pohledávek v účetnictví MPO;

8. tím, že nepromítlo technické zhodnocení rekonstruovaných prostor do účetnictví, porušilo

a) ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., kde je mj. uvedeno:

"Účetní jednotky jsou povinny dodržovat při vedení účetnictví účtové osnovy a postupy účtování ...";

b) ustanovení Přílohy č. 2 Opatření FMF č. j. V/120 530/1992 (ze dne 30. 7. 1992), kterými se stanoví Účtová osnova a postupy účtování pro rozpočtové a příspěvkové organizace a obce, kde se v oddíle Účtová třída 0 čl. III odst. 5 a v čl. VII odst. 2, ve znění úpravy uveřejněné ve Finančním zpravodaji č. 1/94, uvádí:

"Ocenění hmotného investičního majetku se zvýší o výdaje na dokončené technické zhodnocení, pokud podle smlouvy nebude technické zhodnocení odpisovat nájemce."

"Opravami se odstraňuje částečné fyzické opotřebení nebo poškození za účelem uvedení do předepsaného nebo provozuschopného stavu. Udržováním se zpomaluje fyzické opotřebení, předchází jeho následkům a odstraňuje drobnější závady."

O d ů v o d n ě n í:

Při rekonstrukci zasedací místnosti a přilehlých prostor v budově MPO v ul. Na Františku č. 32 v Praze některé práce a dodávky, jako například montáž rozvodů vody a odpadů, sádkartonových příček a podhledů včetně obložení, obložení dalších stěn keramickými obkladačkami a zednické práce spojené s těmito úpravami, v celkové hodnotě 205 304 Kč neměly charakter oprav a údržby.

Ověřením bylo zjištěno, že došlo ke změně účelu a půdorysu původní plochy, v odděleném prostoru byla zřízena kuchyňka a šatna pro novináře.

Podle § 1 odst. 3 bodu c) vyhlášky FMTIR č. 85/1976 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení a stavebním řádu, se za změny dokončených staveb pokládají stavební úpravy, při nichž se zachovává vnější půdorysné i výškové ohraničení stavby (např. přestavby, vestavby, podstatné změny vnitřního zařízení, podstatné změny vzhledu stavby). Na toto ustanovení se odvolává § 33 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, kde technickým zhodnocením se pro účely tohoto zákona rozumí výdaje na dokončené nástavby, přístavby a stavební úpravy, rekonstrukce a modernizace majetku vymezeného v § 26 odst. 2 až 4, kterými se vstupní cena tohoto majetku zvýšila ve zdaňovacím období o více než 10 000 Kč. Přitom podle § 33 odst. 2 a odst. 3 téhož zákona se rekonstrukcí rozumí zásahy do majetku, které mají za následek změnu jeho účelu nebo technických parametrů, a modernizací rozšíření vybavenosti nebo použitelnosti majetku.

Přesto o toto technické zhodnocení nebyla zvýšena hodnota budovy MPO.

Shrnutí:

Nedostatky, které byly kontrolou zjištěny v hospodaření se svěřenými finančními prostředky státního rozpočtu a s majetkem státu a v účetnictví kontrolované osoby, vyplývaly především z nedodržování a nedostatečného uplatňování příslušných právních předpisů.

Prostředky státního rozpočtu byly neuvážlivě a ve zvýšeném rozsahu vynakládány na externí zajišťování některých činností, které tvoří neoddělitelnou součást výkonu státní správy ústředního orgánu, čímž došlo k realizaci nadbytečných výdajů.

Z výsledků kontrolní akce vyplývá, že ani úroveň vnitřní kontroly v resortu neodpovídá skutečným potřebám a rozsahu této kapitoly státního rozpočtu.

V souladu s plánem kontrolní činnosti NKÚ kontrolní závěr vypracoval člen Úřadu Ing. Karel Bidlo.